

- Omtrent bom stopp i nybygging

2023-05-11

Optional[© Bondebladet]

Alle artikler er beskyttet av lov om opphavsrett til åndsverk. Artikler må ikke viderefremmes utenfor egen organisasjon uten godkjenning fra Retriever eller den enkelte utgiver.

Les artikkelen ved å klikke her.

BONDEBLADET

Torsdag 11. mai 2023

POLITIKK 13

«Lønnsom- rlig»

FORSKJELL: Hver tredje storfekjøttprodusent svarer at lønnsomheten er veldig dårlig, i årets Landbruksbarometer. Blant grise- og kornprodusentene er andelen henholdsvis 8 og 11 prosent. **FOTO: LARS OLAV HAUG**

LANDBRUKSBAROMETERET

- Landbruksbarometeret undersøker bondens forventninger og oppfatning av egen situasjon.
- 1223 aktive gårdbrukere har svart på en spørreundersøkelse fra AgriAnalyse i år.
- Undersøkelsen er tidligere gjennomført i 2014, 2015, 2017, 2019 og 2021.
- AgriAnalyse står bak barometeret, sammen med Norges Bondelag, Norsk Skogteierforbund, Innovasjon Norge, Norsk Landbrukssamvirke, Landredtitt Bank og Felleskjøpet Rogaland Agder.

- Omtrent bom stopp i nybygging

Sveinung Svebestad tror han aldri har opplevd maken tidligere.

Linda Sundø
linda.sunde@bondebladet.no

INVESTINGER

Det er få som bygger ny fjøs nå.

- Investeringer i driftsbygninger har stoppet omtrent helt opp. Det er omtrent ikke et eneste nybygg som er i pipeline i vårt system. Det tror jeg aldri vi har opplevd tidligere, sier Sveinung Svebestad, styreleder i Felleskjøpet Rogaland Agder (FKRA).

- Det er omtrent bom stopp. Det er veldig sjelden vi tegner nye kontrakter nå. Det er en avventende holdning, og usikkerhet. Det er en realitet vi merker veldig godt, forteller han.

Stoppen gjelder både nybygg og større oppgraderinger.

Spøkefullt forteller Svebestad at nå har selv rogalandsbonden sluttet å handle før han tenker.

Banken stopper på prosjekter, bondene har begynt å begrense seg selv, mener styrelederen.

Blitt dyrere

- Vi har hatt ganske mye ombygging til løsdrift de siste 5-6 åra. Det har stoppet opp. Det er det som er mest dramatisk, sier Svebestad.

Årsaken er at det har blitt krevende å regne hjem investeringen, mener han. Han peker både på at det har blitt mye dyrere å bygge, og at bondene har fått dårligere økonomi - særlig melkebondene.

- Regnestykket deres har blitt mye dårligere enn det var for bare to-tre år siden, sier Svebestad.

Stort behov

I det ferske Landbruksbarometeret fra AgriAnalyse blir bondene spurt i hvilken grad det er behov for investeringer i driftsapparatet på gården deres. 27 prosent svarer at det er stort behov.

Det er blant storfekjøtt- og melkeprodusentene at det er flest som svarer at det er stort behov.

I den andre enden av skalaen kommer egg- og fjørfeprodusentene.

Totalt i spørreundersøkelsen svarer 23 prosent at de planlegger å gjøre større investeringer eller vedlikeholdsarbeid det neste året, på minst en halv million kroner.

Det er imidlertid ikke automatisk overlapp mellom dem som oppgir å ha stort behov for å investere, og de som planlegger store investeringer, konstaterer AgriAnalyse. Det er blant griseprodusentene at flest planlegger investeringer,

og det er en større andel av egg- og fjørfeprodusentene som har planlagt store investeringer, enn blant storfeprodusentene.

Betaler seg ikke

- Det er bare å se på hvem som hadde økonomi i fjor. Det er det som til syvende og sist avgjør det, er forklaringen fra Svebestad.

- Så nå er det ikke behovet som avgjør hvem som investerer, men hvem som har råd til det?

- Ja, det er helt klart. Man har alltid måttet ha råd til det, men terskelen for å investere, har blitt ekstremt mye høyere. Rentat er også på vei opp, minner han om.

AgriAnalyse har spurt bondene om ikke planlegger å investere i gårdsdriften, om de viktigste grunnene til det.

«For lav lønnsomhet til at investeringer betaler seg», er den vanligste grunnen. 60 prosent svarte dette. Det er kraftig økning. 40 prosent valgte dette svaralternativet for fire år siden.

Nest flest, 45 prosent, krysser av for at «Framtidsutsiktene i næringen er for usikre». Også dette var en kraftig økning.

Bare 17 prosent svarte at det ikke er behov for investeringer på bruket.

Bekymra

- Hva vil skje dersom investeringene ikke kommer i gang igjen?

- Vi tåler noen år uten investeringer, men vi får et etterslep som enten må tas igjen, eller så blir produksjonen redusert, advarer Svebestad.

- Jeg er bekymra. Hvis jordbruksoppkjøret får gjort noe med både økonomien og ikke minst med investeringsmulighetene, slik at dette bare er en pause, er det ikke dramatisk. Men hvis vi ikke klarer å snu det, vil det være veldig dramatisk, legger han til.

Det at investeringene har stoppet omtrent helt opp, kan vi ikke leve med over tid, mener FKRA-lederen.

- Vi er helt nødt til å fornye oss. Spesielt innenfor melkeproduksjonen. Her må det skje noe både på inntektssida og ikke minst på investeringsida. Vi må få opp tempoet her, sier Svebestad.

Hva ser du som de største utfordringene for gårdsbruket ditt i tiden framover, blir bondene spurt i Landbruksbarometeret.

Flest svarer «Lav lønnsomhet» (73 prosent). Denne andelen har økt i hver undersøkelse siden 2015.

61 prosent svarer «Manglende økonomisk mulighet for investeringer». Denne andelen har også økt.

Færre enn før svarer «Vær og klimaendringer» (25 prosent) og «Endringer i de politiske rammebetingelsene for landbruket» (42 prosent). I 2015 og 2017 var sistnevnte det svaralternativet som flest valgte.

I årets undersøkelse var det

- Det at investeringene har stoppet omtrent helt opp, kan vi ikke leve med over tid. Vi er helt nødt til å fornye oss, sier Sveinung Svebestad. **FOTO: LINDA SUNDE**

kommet inn et nytt svaralternativ: «Økte kostnader på innsatsfaktorer». Hele 68 prosent ser på det som en av de største utfordringene for gårdsbruket sitt.

Trives, men ikke bli bonde

74 prosent svarer i undersøkelsen at de trives godt som bonde, mens sju prosent svarer at de ikke gjør det.

Men selv om de fleste trives, er det bare 24 prosent som vil anbefale unge i dag å velge bondeyrket.

- Det er veldig bekymringsfullt. Vi er helt avhengig av rekruttering, sier Bjørn Gimming, leder i Norges Bondelag.

Han peker på økonomi og bedre velferdsvilkår som viktige elementer å få på plass i jordbruksforhandlingene.

Andelen som ser lyst på framtidsutsiktene på gården har gått ned fra 38 prosent i 2021 til 26 prosent i år.

Godt maskinsalg

Sveinung Svebestad forteller at han har vært overrasket i både 2022 og 2023 over maskinsalg. Det er ingen tendens til at det går ned, forteller han, til tross for at valutakursene har gjort dem mye dyrere.

- Det tror jeg handler om at usikkerheten gjør at man ikke våger ta de store investeringene, men i stedet tar de litt «mindre» investeringene man kan ta på maskinsida, sier han.

Bente Roer, grønnaks-, korn- og kyllingbonde i Rygge, deltok på framleggelsen av Landbruksbarometeret.

Hun oppfordret de som har lyst til å ta over, til å gjøre det, selv om det er hardt arbeid og lange dager.

Samtidig rettet hun pekefingeren mot de som bestemmer rammebetingelsene i landbruket.

- Vi lever ikke av knapper og glansbilder. Vi er nødt til å ha økonomi sånn at vi kan drive - og investere, ikke minst - i det landbruket vi har, sa Roer.